

Філософія

УДК 378:37.011.3-051:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20411126>

**Парадигми міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації
глобалізованого світу**

Саволайнен Інна Павлівна,

кандидат філософських наук, доцент, кафедра англійської філології та
філософії мови, Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5531-9770>

Марущак Олександр Вадимович,

кандидат філософських наук, старший викладач,
кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та філософії, Навчально-науковий
гуманітарний інститут, Національний університет кораблебудування імені
адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-5670-9949>

Титар Олена Володимирівна,

доктор філософських наук, доцент, професор, кафедра теорії культури і
філософії науки, Навчально-науковий інститут філософії, культурології,
політології, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1951-7830>

Прийнято: 12.05.2026 | Опубліковано: 27.05.2026

Анотація. Актуальність проблеми міжкультурної взаємодії в сучасному світі зумовлена поглибленням ціннісної диференціації, що зумовлена множинністю ідентичностей, конкуренцією нормативних орієнтирів та зростанням комунікативної напруженості. Попри інтенсифікацію культурних контактів, глобалізаційні процеси не забезпечують уніфікації смислових систем, що призводить до фрагментації соціокультурного простору. Наявні підходи демонструють обмежену здатність адекватно інтерпретувати динаміку сучасних викликів, що актуалізує необхідність їхньої систематизації та інтеграції. **Метою статті** є теоретичне обґрунтування парадигм міжкультурної взаємодії та розроблення алгоритму її ефективної організації в умовах ціннісної фрагментації глобалізованого соціокультурного простору. **Методи.** Теоретико-методологічну основу дослідження становить поєднання системного, порівняльного та структурно-функціонального підходів у поєднанні з елементами дискурсивного аналізу. Такий комплексний інструментарій дав змогу виявити специфіку трансформації комунікативних практик та узагальнити їх у формі аналітичних моделей. **У результаті** дослідження систематизовано основні парадигми міжкультурної взаємодії, визначено їхні концептуальні відмінності, обмеження та евристичний потенціал. Установлено, що ціннісна фрагментація неоднозначно впливає на комунікативні процеси, зумовлюючи одночасно їхнє розширення та ускладнення. Доведено ефективність інтегративного підходу для забезпечення адаптивної взаємодії в умовах варіативності ціннісних орієнтацій. Запропоновано поетапну модель організації міжкультурного діалогу, орієнтовану на зниження конфліктності та підвищення ефективності взаєморозуміння. **Висновки.** Ефективність взаємодії у фрагментованому середовищі визначається здатністю враховувати множинність ціннісних позицій і контекстуальну специфіку комунікації. Обґрунтування доцільності поєднання теоретико-

методологічного аналізу з прикладним моделюванням підвищує практичну релевантність наукових напрацювань у сфері міжкультурної взаємодії. Це створює передумови для подальшої інституціоналізації ефективних комунікативних практик у різних соціокультурних середовищах. Результати дослідження можуть застосовуватись для розроблення прикладних моделей регулювання комунікативних процесів у поліетнічних та полікультурних середовищах, а також для вдосконалення стратегій міжкультурної взаємодії в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: *культурна взаємодія, ціннісна диференціація, комунікативні стратегії, соціокультурна динаміка, дискурсивні практики, інтегративний підхід.*

Paradigms of intercultural dialogue in the context of value fragmentation in the globalized world

Inna Savolainen,

PhD, Associate Professor, Department of English Philology and Philosophy of Language, Kyiv National Linguistic University,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5531-9770>

Oleksandr Marushchak,

Candidate of Philosophical Sciences, Senior Lecturer, Department of Social and Humanities and Philosophy, Educational and Scientific Humanitarian Institute, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5670-9949>

Olena Tytar,

Doctor of Sciences (Philosophy), Docent, Professor, Department of the Theory of
Culture and Philosophy of Science, Education and Research
Institute of Philosophy, Cultural Studies, Political Science,
V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-1951-7830>

Abstract. *The increasing relevance of intercultural interaction in the contemporary world is driven by deepening value differentiation, the multiplicity of identities, the competition of normative frameworks, and growing communicative tensions. While globalization intensifies cross-cultural contacts, it does not ensure the unification of meaning systems, leading instead to the fragmentation of the socio-cultural space. Existing approaches demonstrate limited capacity to adequately interpret the dynamics of contemporary challenges, necessitating their systematization and integration. The **objective of the article** is to provide a theoretical substantiation of the paradigms of intercultural interaction and to develop an algorithm for its effective organization in the context of value fragmentation in the globalized socio-cultural space. **Methods.** The theoretical and methodological basis of the study combines systemic, comparative, and structural-functional approaches with elements of discourse analysis, enabling the exploration of transformational features of communicative practices and their analytical generalization through interpretative models. **Results.** The study systematizes the key paradigms of intercultural interaction and identifies their conceptual differences, limitations, and heuristic potential. It is established that value fragmentation exerts a complex and ambivalent influence on communicative processes, simultaneously expanding and complicating them. The relevance of an integrative approach is substantiated by its ability to ensure adaptable interactions under conditions of variability in value orientations. A step-by-step model for organizing intercultural*

dialogue is proposed to reduce conflict and enhance mutual understanding.

Conclusions. *The effectiveness of interaction in a fragmented environment depends on the ability to account for the multiplicity of value positions and the contextual specificity of communication. Justifying the expediency of combining theoretical-methodological analysis with applied modeling enhances the practical relevance of research findings in the field of intercultural interaction, creating opportunities for the further institutionalization of effective communicative practices in diverse sociocultural environments. The results of the study can be applied to the development of practical models for regulating communicative processes in multiethnic and multicultural environments, as well as for improving strategies of intercultural interaction under conditions of global transformations.*

Keywords: *cultural interaction, value differentiation, communication strategies, socio-cultural dynamics, discursive practices, integrative approach.*

Постановка проблеми. Сучасний соціокультурний простір характеризується складністю комунікативних процесів, що зумовлено поглибленням ціннісної диференціації, посиленням культурної множинності та динамікою глобалізаційних трансформацій. Висока інтенсивність міжкультурних контактів не супроводжується формуванням єдиних нормативних засад взаємодії, що зумовлює зростання комунікативних викликів, непорозумінь та конфліктів. За таких умов виникає потреба переосмислення теоретичних і прикладних засад організації міжкультурної взаємодії з урахуванням нових соціальних реалій.

Попри значну кількість досліджень, присвячених проблемам культурної комунікації, залишається відкритим питання узгодження різнорідних ціннісних систем у межах єдиного комунікативного простору. Ця проблема набуває особливої актуальності в контексті сучасних наукових і практичних викликів, зокрема забезпечення соціальної згуртованості, мінімізації

конфліктогенності в полікультурних середовищах, а також підвищення ефективності міжсуб'єктної взаємодії в різних сферах суспільного життя. Розв'язання цієї проблеми є необхідною умовою формування стійких моделей взаєморозуміння під час глобальних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових джерел засвідчує багатовимірність проблеми міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації глобалізованого світу. Це дає змогу окреслити як концептуально-теоретичні підходи до його осмислення, так і прикладні аспекти трансформації комунікативних практик. Сучасний науковий дискурс поєднує філософські, соціокультурні, економічні та медіакомунікативні підходи, що в сукупності формують цілісне бачення досліджуваної проблеми.

Зокрема, А. Гоцалюк, Т. Цой та А. Семененко [1] акцентують на аксіологічному вимірі міжкультурного діалогу, обґрунтовуючи значення мистецтва як інструменту трансляції цінностей і посередника в процесах культурної взаємодії. Це дає підстави трактувати діалог не лише як комунікативний, а і як символічний процес. Філософські засади міжкультурного діалогу в контексті глобалізації досліджують Н. Кіт, Р. Множинська та І. Дятлова [2], підкреслюючи його роль у формуванні нових моделей взаєморозуміння в умовах зростання складності світового порядку. Крізь призму глобальних трансформацій проблему діалогу розглядають Н. Ковальчук та Л. Овсянкін [3], акцентуючи на зміні його функціонального призначення та переході від класичних канонів до гнучких форм взаємодії.

Цивілізаційний вимір глобалізаційних процесів розкривають Н. Бортник та Л. Сопільник [4]. Автори аналізують вплив глобалізації на трансформацію культурних моделей, акцентуючи на посиленні суперечностей між тенденціями до універсалізації та локалізації. У цьому ж контексті О. Вишнеvsька [5] досліджує феномен фрагментації, зокрема в економічному вимірі, що дає змогу екстраполювати відповідні процеси на соціокультурну

сферу та пояснити причини дезінтеграції ціннісних систем. Доповнюють цей підхід Г. Белінськ та Є. Захаренков [6], розглядаючи глобальні потрясіння як чинник трансформації світопорядку, що істотно змінює характер міжкультурної взаємодії.

Філософське осмислення міжкультурного діалогу як предмета рефлексії пропонують Н. Білокопитова і Карім Ель Гуессаб [7]. Дослідники підкреслюють його значення як інструменту подолання культурних викликів і формування нових комунікативних практик. У своєму дослідженні О. Гетманець, Д. Коробцова та Ю. Єжелей [8] акцентують на складності інтеграційних процесів у глобалізованому середовищі, що поглиблює розуміння трансформацій сучасної міжкультурної взаємодії. Вплив геополітичних чинників та фрагментації світової системи на глобальні ланцюги досліджують Т. Польова та О. Литвиненко [9], що опосередковано відображається на комунікативних процесах через зміну економічних і соціальних зв'язків.

Питання глобалізаційної взаємозалежності держав і їхній розвиток розглядає О. Трасковська [10], підкреслюючи посилення взаємозв'язків, що створює нові умови для міжкультурної комунікації. Політичні ризики глобалізації, що формують конфліктогенний потенціал і ускладнюють діалог між різними культурними спільнотами, розглядає А. Лясота [11]. Роль соціальних медіа як новітнього середовища комунікації, що трансформує традиційні моделі діалогу, підсилюючи як інтерактивність, так і поляризацію дискурсів, аналізують В. Стекольников, Ю. Бідзіля та В. Тарасюк [12].

Питання культурної стійкості в умовах гібридних загроз досліджує А. Лупина (A. Lypyna) [13], обґрунтовуючи необхідність адаптивних стратегій збереження ідентичності в умовах інформаційного тиску. Вплив цифрових технологій на мовний розвиток і комунікацію розкривають Л. Олійник (L. Oliinyk), Н. Романюк (N. Romaniuk), Г. Кузнецова (H. Kuznetsova),

І. Горбенко (I. Horbenko) та Н. Сенчило-Татліліоглу (N. Senchylo-Tatlilioglu) [14]. Їхнє дослідження дає змогу розглядати цифровізацію як визначальний чинник трансформації міжкультурної взаємодії. Теоретичне підґрунтя поняття міжкультурного діалогу та його значення в сучасній Європі формують Т. Ляхдесмякі (T. Lähdesmäki), А. К. Койстінен (A. K. Koistinen) та С. К. Ільонен (S. C. Ylönen) [15]. Науковці підкреслюють його роль у забезпеченні соціальної згуртованості та політичної стабільності.

Системний аналіз досліджень у сфері інтеркультуралізму здійснюють А. Еліас (A. Elias) та Ф. Мансурі (F. Mansouri) [16], узагальнюючи підходи до розуміння діалогу як інструменту інтеграції й управління культурною різноманітністю. Розширюючи цей підхід, Р. Запата-Барреро (R. Zapata-Barrero) та Ф. Мансурі (F. Mansouri) [17] пропонують багаторівневу модель інтеркультуралізму, що охоплює глобальні, національні та локальні практики, підкреслюючи необхідність узгодження політик і комунікативних стратегій у багатокультурному середовищі.

Таким чином, аналіз наукових джерел дає змогу констатувати, що проблема міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації розглядається крізь призму різних наукових підходів, однак потребує подальшої систематизації та інтеграції. Виявлена множинність інтерпретацій і підходів підтверджує актуальність дослідження та обґрунтовує необхідність розроблення комплексних моделей організації міжкультурної взаємодії в сучасному глобалізованому світі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча проблему міжкультурного діалогу представлено в численних наукових працях, низка її аспектів і надалі потребує осмислення. Передусім це стосується відсутності єдиної систематизації теоретичних підходів до міжкультурної взаємодії в умовах ціннісної диференціації, що ускладнює їхній порівняльний

аналіз і практичне застосування. Більшість досліджень зосереджені на окремих моделях, не враховуючи їхніх взаємозв'язків і потенціалу інтеграції.

Крім того, недостатньо уваги приділено аналізу впливу ціннісної фрагментації як комплексного чинника, що трансформує не лише зміст, а й механізми комунікативної взаємодії. Причиною цього є складність операціоналізації цього явища та його міждисциплінарний характер.

Також відсутні практичні моделі, які б сприяли адаптації міжкультурної взаємодії до умов високої варіативності ціннісних орієнтацій. Наявні підходи часто мають декларативний характер і не забезпечують достатнього рівня практичної реалізації.

Зазначені аспекти є важливими для глибшого розуміння природи сучасних комунікативних процесів, оскільки саме вони визначають ефективність взаємодії у фрагментованому соціокультурному середовищі. Дослідження дає змогу не лише уточнити теоретичні засади, а й сформулювати нові підходи до організації комунікативних практик.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є комплексний аналіз теоретичних і прикладних засад міжкультурної взаємодії в умовах ціннісної фрагментації, а також обґрунтування ефективних моделей її організації.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Систематизувати основні парадигми міжкультурної взаємодії, визначивши їхні концептуальні засади, відмінності та обмеження в умовах ціннісної диференціації.

2 Проаналізувати вплив ціннісної фрагментації на трансформацію комунікативних процесів, зокрема зміну форм, стратегій та ефективності взаємодії.

2. Розробити алгоритм організації ефективної міжкультурної взаємодії, який урахує множинність ціннісних орієнтацій і забезпечує адаптивність комунікативних стратегій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку глобалізованого світу характеризується інтенсифікацією міжкультурних контактів, що супроводжується одночасним поглибленням ціннісної диференціації та множинності соціокультурних ідентичностей. За цих умов міжкультурний діалог виходить за межі суто комунікативної функції, набуваючи статусу складного соціокультурного механізму узгодження різноманітних смислових систем. Водночас глобалізаційні процеси не забезпечують уніфікації ціннісних орієнтацій, а навпаки – актуалізують їхню фрагментацію, що ускладнює досягнення сталого взаєморозуміння [2, с. 72; 4, с. 65].

Зміна характеру глобальних взаємозв'язків, посилена економічними, політичними та інформаційними трансформаціями, формує нові виклики для організації міжкультурної взаємодії, зокрема зростання комунікативних перешкод та конфліктогенності [5, с. 376]. За таких умов традиційні підходи до розуміння діалогу вже не відповідають сучасним умовам, оскільки не враховують динамічності сучасного соціокультурного середовища.

Особливо актуальним є теоретичне переосмислення парадигм міжкультурного діалогу, які визначають способи інтерпретації культурної різноманітності та механізми її узгодження. Водночас у науковому дискурсі відсутній єдиний підхід до систематизації цих парадигм, що ускладнює їхнє практичне застосування.

Актуалізується потреба в цілісному аналітичному підході, який дасть змогу інтегрувати різні концептуальні моделі та адаптувати їх до умов ціннісної фрагментації. Такий підхід має поєднувати нормативно-ціннісні та

комунікативно-процесуальні аспекти взаємодії. Саме це зумовлює потребу в системному аналізі наявних парадигм та їхній подальшій концептуалізації.

У сучасному гуманітарному дискурсі міжкультурний діалог постає багатовимірним явищем, інтерпретація якого залежить від теоретико-методологічної оптики дослідника. Філософські підходи акцентують його значення як способу досягнення взаєморозуміння та подолання культурних викликів, водночас підкреслюючи складність узгодження різнорідних ціннісних систем. Таким чином, діалог глобалізаційних трансформацій набуває нових функцій, пов'язаних із необхідністю адаптації до динамічних змін соціокультурного середовища.

Європейський науковий дискурс підкреслює роль міжкультурного діалогу як інструменту забезпечення соціальної згуртованості в контексті культурної різноманітності та політичної багаторівневості. Умови ціннісної фрагментації, що характеризують глобалізований світ, зумовлюють співіснування та конкуренцію різних парадигм діалогу, кожна з яких пропонує власне бачення природи культурної взаємодії, ролі цінностей і механізмів досягнення порозуміння. З огляду на це доцільним є їхнє систематизоване представлення для виявлення евристичного потенціалу, аналітичних можливостей та обмежень кожної (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика парадигм міжкультурного діалогу

Парадигма	Основні принципи	Тип взаємодії	Ставлення до цінностей	Обмеження
Ліберальна	Універсалізм, толерантність	Консенсусна	Цінності універсальні	Ігнорування культурної специфіки
Комунікативна	Раціональний дискурс, взаєморозуміння	Діалогічна	Узгодження через комунікацію	Ідеалізація раціональності

Плюралістична	Визнання множинності	Коекзистенційна	Цінності рівнозначні	Відсутність механізмів узгодження
Постколоніальна	Критика домінування	Асиметрична	Цінності контекстуальні	Конфлікто- генність
Інтегративна	Синтез підходів	Гнучка	Динамічні цінності	Складність реалізації

Джерело: сформовано авторами на основі [3, с. 10; 7, с. 31; 15, с. 7]

Систематизація парадигм дала змогу встановити, що в сучасних умовах міжкультурний діалог неможливо редукувати до єдиної універсальної моделі. Кожна з них відображає окремий аспект складної соціокультурної взаємодії: від нормативноорієнтованого прагнення до консенсусу до критичного осмислення структур нерівності та владних асиметрій.

Порівняльний аналіз парадигм засвідчує, що фрагментація ціннісного простору не лише ускладнює комунікацію, а й зумовлює перехід від монопарадигмальних до поліметодологічних підходів. Найпродуктивнішою видається інтегративна парадигма, оскільки забезпечує поєднання нормативних, комунікативних і критичних компонентів, сприяючи адаптації взаємодії до змінних умов соціокультурної динаміки.

Водночас встановлено, що її ефективність залежить від здатності враховувати контекстуальні особливості взаємодії та рівень ціннісної розбіжності між суб'єктами. Отже, інтегративний підхід доцільно розглядати не як універсальне рішення, а як гнучку аналітичну рамку, що потребує подальшого уточнення та емпіричної верифікації.

Таким чином, здійснений аналіз створює концептуальне підґрунтя для подальшого дослідження трансформацій міжкультурного діалогу та розроблення прикладних моделей його ефективної організації.

Оскільки сучасний міжкультурний діалог розгортається в полі постійної напруги між універсалізаційними та диференціаційними тенденціями, це

зумовлює необхідність пошуку адаптивних моделей взаємодії, здатних урахувати множинність ціннісних орієнтацій. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до організації взаємодії, які більше не відповідають складності глобалізованого соціокультурного простору. Водночас розширення спектра парадигм указує на їхній взаємодоповнювальний характер, а не суперечність, що відкриває шлях для їхньої інтеграції.

Особливого значення набуває здатність суб'єктів комунікації адаптувати свої стратегії залежно від контексту взаємодії, що підтверджує динамічний характер сучасного діалогу. Важливо врахувати не лише культурні, а й соціально-економічні чинники, які опосередковано впливають на комунікативні процеси [8]. Крім того, глобальні трансформації, зокрема економічні та політичні зміни, формують нові умови для взаємодії, що вимагає гнучкості й адаптивності комунікативних моделей [10].

Таким чином, парадигмальний аналіз сприяє переходу від опису окремих підходів до їхнього узагальнення у формі цілісної аналітичної рамки. Це створює передумови для глибшого розуміння впливу ціннісної фрагментації на міжкультурний діалог. Наступним логічним етапом дослідження є аналіз трансформаційних впливів цього феномену на параметри комунікативної взаємодії.

Ціннісна фрагментація як системна характеристика глобалізованого світу формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників – економічних, політичних, інформаційних і соціокультурних. Економічна дезінтеграція та структурна перебудова світової системи поглиблюють нерівність і диференціацію інтересів, що відображається на комунікативних практиках. Геополітичні трансформації та конфлікти породжують альтернативні наративи реальності, які конкурують між собою та ускладнюють досягнення взаєморозуміння.

Водночас цифровізація та розвиток медіасередовища створюють нові форми комунікації, які розширюють можливості для взаємодії, проте сприяють виникненню інформаційно ізольованих середовищ та посиленню поляризації. Сукупність цих процесів трансформує міжкультурний діалог, змінюючи як його змістові характеристики, так і механізми реалізації.

Таким чином, аналіз причинно-наслідкових зв'язків між чинниками фрагментації та параметрами міжкультурної взаємодії дає змогу не лише описати наявні зміни, а й виявити їхній системний характер (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив ціннісної фрагментації на параметри міжкультурного діалогу

Чинник фрагментації	Прояв	Вплив на діалог	Наслідки
Культурна диференціація	Посилення ідентичностей	Ускладнення взаєморозуміння	Зростання конфліктності
Релятивізація цінностей	Відсутність універсальних норм	Фрагментація комунікації	Дискурсивна нестабільність
Інформаційна поляризація	Інформаційно ізольовані комунікативні простори	Зниження відкритості	Деградація діалогу
Геополітичні напруження	Конфлікт наративів	Політизація діалогу	Маніпулятивність
Міграційні процеси	Культурне змішування	Інтенсифікація контактів	Амбівалентність взаємодії

Джерело: сформовано авторами на основі [5, с. 377; 9; 12, с. 119]

Отже, ціннісна фрагментація має системний і багаторівневий вплив на міжкультурний діалог, охоплюючи як макросоціальні, так і мікрокомунікативні процеси. Отримані дані підтверджують, що визначальною рисою сучасної взаємодії є її амбівалентність: розширення комунікаційних можливостей

відбувається паралельно з накопиченням перешкод на шляху до досягнення взаєморозуміння.

Результати дослідження дають змогу стверджувати, що фрагментація ціннісного простору змінює саму логіку міжкультурного діалогу, переорієнтовуючи його з пошуку консенсусу на управління різноманітністю та узгодження відмінностей. У цьому контексті особливого значення набуває здатність суб'єктів комунікації функціонувати в умовах множинності наративів і відсутності єдиних нормативних орієнтирів.

Крім того, інформаційні та геополітичні чинники істотно підсилюють поляризацію дискурсу, що знижує ефективність традиційних комунікативних стратегій і вимагає їхнього переосмислення. Міграційні процеси та культурне змішування створюють нові можливості для взаємодії, що підкреслює нелінійний характер сучасних трансформацій. З огляду на це ціннісна фрагментація є не лише викликом, а й чинником, що стимулює пошук нових моделей міжкультурного діалогу. Це актуалізує потребу в адаптивних алгоритмах комунікації, здатних урахувати складність і динамічність сучасного соціокультурного середовища.

Отже, трансформація міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації має не лише теоретико-описовий, а й прикладний вимір, оскільки безпосередньо впливає на ефективність комунікативних практик. Виявлені чинники фрагментації формують складне середовище взаємодії, у якому традиційні підходи до організації діалогу втрачають свою ефективність. Це актуалізує потребу в переході від констатації проблем до розроблення інструментів їхнього подолання.

Водночас сучасні дослідження підкреслюють необхідність формування адаптивних моделей комунікації, здатних урахувати багаторівневість культурних процесів та динаміку соціальних змін [16, с. 491]. Особливого

значення набуває узгодження глобальних і локальних вимірів взаємодії, що дає змогу підвищити її ефективність у різних соціокультурних контекстах.

З огляду на це виникає потреба в структуризації процесу міжкультурного діалогу шляхом виокремлення основних етапів та механізмів їхньої реалізації. Такий підхід дає змогу перейти від теоретичного аналізу до прикладного моделювання комунікативних процесів. Це зумовлює доцільність розроблення алгоритму міжкультурного діалогу як інструменту його ефективної організації в умовах ціннісної фрагментації.

В умовах зростання ціннісної фрагментації традиційні моделі міжкультурної комунікації є недостатньо ефективними. Це зумовлює необхідність розроблення адаптивних інструментів організації діалогу. Сучасні наукові підходи наголошують на потребі поєднання теоретичних і практичних аспектів взаємодії, що передбачає перехід до більш структурованих форм комунікації.

Міжкультурний діалог розглядають як багаторівневий процес, який охоплює як індивідуальні, так і інституційні виміри взаємодії та вимагає узгодження різних рівнів комунікативних стратегій. Важливу роль у цьому відіграють також культурні та ідентифікаційні чинники, які визначають характер сприйняття й трансляції смислів під час взаємодії.

Алгоритмізація діалогу є ефективним інструментом, що дає змогу структурувати комунікативний процес, забезпечити його послідовність і підвищити ефективність. Запропонований алгоритм ґрунтується на поетапному врахуванні культурних, ціннісних і комунікативних чинників, що забезпечує його високу адаптивність до мінливого соціокультурного середовища (рис. 1).

Рис. 1. Алгоритм міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації

Джерело: сформовано авторами на основі [2, с. 74; 13; 17, с. 778]

Послідовність дає змогу інтерпретувати міжкультурний діалог як структурований, динамічний і рефлексивний процес, де кожен етап спрямований на мінімізацію комунікативної невизначеності та узгодження ціннісних позицій. На відміну від традиційних підходів, він орієнтований не стільки на досягнення консенсусу, скільки на ефективне управління різноманітністю – основну рису сучасного соціокультурного середовища.

Алгоритмізація взаємодії підвищує її прогнозованість і керованість, забезпечуючи перехід від спонтанних форм комунікації до системно організованих практик. Водночас ефективність розробленого підходу до побудови міжкультурного діалогу залежить від здатності враховувати контекстуальні особливості, рівень ціннісної розбіжності та специфіку суб'єктів взаємодії.

Таким чином, запропонований алгоритм є не лише аналітичним інструментом, а й практикоорієнтованою рамкою організації міжкультурного діалогу, здатною протистояти викликам ціннісної фрагментації глобалізованого світу. Це дає змогу розглядати його як підґрунтя для подальших досліджень та апробації в різних соціокультурних контекстах, що відкриває перспективи для розроблення ефективних комунікативних стратегій.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що сучасні комунікативні процеси формуються під впливом глибокої ціннісної диференціації, яка визначає їхню складність, багатовимірність і внутрішню суперечливість. Систематизація парадигм міжкультурного діалогу виявила їхню концептуальну неоднорідність, різноспрямованість аналітичних акцентів та обмеженість у поясненні сучасних форм взаємодії. Це підтверджує доцільність застосування інтегративного підходу як узагальнювальної аналітичної рамки для поєднання ціннісних, культурних та комунікативних аспектів аналізу міжкультурного діалогу.

Аналіз засвідчив суперечливий характер впливу ціннісної фрагментації. З одного боку, вона розширює простір комунікації та множинність соціокультурних позицій, а з іншого – ускладнює досягнення взаєморозуміння через розмивання спільних нормативних орієнтирів. Установлено, що основними викликами є посилення дискурсивної поляризації, зростання комунікативної ізоляції та підвищення ризиків маніпулятивного впливу, що актуалізує необхідність переосмислення традиційних моделей взаємодії.

Розроблений алгоритм міжкультурного діалогу забезпечує структурування комунікативного процесу та підвищення його ефективності шляхом поетапного врахування культурних, ціннісних і контекстуальних чинників. Його застосування сприяє переходу від фрагментарних форм взаємодії до системно організованих практик, орієнтованих на зниження конфліктності та досягнення стійкого взаєморозуміння.

Отримані результати мають як теоретичне, так і прикладне значення, оскільки розширюють уявлення про природу міжкультурного діалогу в умовах ціннісної фрагментації та пропонують інструмент його ефективної організації. Практична цінність дослідження полягає в можливості застосування запропонованого алгоритму в освітньому, соціальному та управлінському середовищах, де актуалізується проблема взаємодії різних культурних спільнот.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною апробацією запропонованого алгоритму міжкультурного діалогу в різних соціокультурних контекстах, а також із розширенням методологічного інструментарію шляхом інтеграції дискурсивного, когнітивного та соціально-психологічного підходів до аналізу комунікативних процесів. Окремої уваги потребує вивчення впливу цифрового середовища на трансформацію міжкультурного діалогу та адаптацію запропонованих моделей до умов інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Гоцалюк А., Цой Т., Семененко А. Аксіологічний потенціал мистецтва у міжкультурному діалозі: від традицій до сучасних форм вираження. *Філософія та управління*. 2025. № 2 (6), ерг0039. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.2.09>.
2. Кіт Н., Множинська Р., Дятлова І. Філософія міжкультурного діалогу та глобалізації, розуміння впливу глобалізації на сучасний світ. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2024. Т. 27. № 1. С. 71–78. DOI: <https://doi.org/10.15421/172409>.
3. Ковальчук Н. Д., Овсянкін Л. А. Проблема діалогу у контексті глобальних процесів сучасності. *Освітній дискурс*. 2020. № 27. С. 7–16. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.27\(10\)-1](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.27(10)-1).
4. Бортник Н. П., Сопільник Л. І. Цивілізаційний аспект феномену глобалізації: політологічний дискурс. *Академічні Візії*. 2022. № 3. С. 63–71.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.596265>.

5. Вишневецька О. Фрагментація світової економіки: причини, наслідки та очікування. *Сталий розвиток економіки*. 2026. № 1 (58). С. 374–381. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-48>

6. Белінськ Г., Захаренков Є. Економічні потрясіння в умовах глобалізації як причина трансформації світопорядку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-94>.

7. Білокопитова Н., Гуессаб Карім Ель. Філософія міжкультурного діалогу як предмет рефлексії. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. № 36. С. 29–35. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.36.3>.

8. Гетманець О. П., Коробцова Д. В., Єжелей Ю. О. Глобалізація та міжнародна економіка: складність інтеграції ринків та економічні наслідки на рівні країн (український досвід). *Академічні візії*. 2023. № 20. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8159428>.

9. Польова Т. В., Литвиненко О. Д. Аналіз стану глобальних ланцюгів постачання через вплив геополітичних чинників та фрагментацію світової торговельної системи. *Ефективна економіка*. 2025. № 12. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.58>.

10. Трасковська О. В. Вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток та взаємозв'язок країн у світовій економіці. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 3. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.02.29.01>.

11. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україні: політичні ризики та перспективи. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 32–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.23.6>.

12. Стеколыщикова В., Бідзіля Ю., Тарасюк В. Соціальні медіа як платформа інтерактивної журналістики нового покоління. *Образ*. 2025.

№ 3 (49). С. 117–129. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-117-129](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-117-129)

13. Lupyna A. Modeling scenarios for cultural resilience among youth in conditions of hybrid information Threats. *Вісник гуманітарних наук*. 2026. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18937107>.

14. Oliinyk L., Romaniuk N., Kuznetsova H., Horbenko I., Senchylo-Tatlilioglu N. The impact of digital and internet technologies on language development. *Revista Eduweb*. 2022. Vol. 16, № 3. P. 41–54. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.03.3>.

15. Lähdesmäki T., Koistinen A. K., Ylönen S. C. Introduction: what is intercultural dialogue and why it is needed in Europe today? *Intercultural Dialogue in the European Education Policies*. Palgrave Macmillan. 2020. P. 1–20. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-41517-4_1.

16. Elias A., Mansouri F. A Systematic review of studies on interculturalism and intercultural dialogue. *Journal of Intercultural Studies*. 2020. Vol. 41, № 4. P. 490–523. DOI: <https://doi.org/10.1080/07256868.2020.1782861>.

17. Zapata-Barrero R., Mansouri F. A multi-scale approach to interculturalism: from globalised politics to localised policy and practice. *Journal of International Migration and Integration*. 2022. Vol. 23, № 2. С. 775–795. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00846-w>.